

เศรษฐกิจเชิงวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์

ดร.อารีย์ เชื้อเมืองพาน

รองศาสตราจารย์

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

เกริ่นนำ

เป็นที่ทราบกันเป็นอย่างดีว่าในช่วงเวลานี้ประเทศไทยประสบสภาวะทางเศรษฐกิจตกต่ำ ประชาชนคนไทยส่วนใหญ่ประสบปัญหาการดำรงชีพเพราะการทำมาหากินช่างฝืดเคืองเหลือเกิน รัฐบาลเองก็พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวถึงกับเปลี่ยนตัวรัฐมนตรีที่ดูแลเรื่องเศรษฐกิจของประเทศ อย่างไรก็ตามระบบเศรษฐกิจของประเทศก็ยังไม่กระเตื้องเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากรายได้จากภาคการผลิตของประเทศประสบปัญหาโดยเฉพาะภาคการเกษตรที่ประสบปัญหาทั้งราคาผลผลิตและปริมาณผลผลิตตกต่ำ ชาวไร่ชาวนาไม่สามารถทำนารอบที่สองได้ ทำให้ไม่สามารถสร้างรายได้ให้กับตนเองและประเทศได้ ในขณะที่เดียวกันภาคอุตสาหกรรมก็มีการลดกำลังการผลิตจนหลายบริษัทต้องปิดกิจการลง ส่งผลทำให้คนงานเป็นคนตกงานทันที เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้นักถึงคำพังเพยโบราณที่ว่า “ผีเข้าด้ามพลอย” คือ มีเหตุการณ์ร้าย ๆ ซ้ำเติม ทำให้สถานการณ์ที่แย่อยู่แล้วกลับแย่ลงอีกหากภาคการเกษตรไม่ประสบปัญหาคนงานที่ตกลงอาจจะกลับบ้านเกิดไปปลูกพืชปลูกผักขายประทังชีพได้หรือหากภาคการเกษตรประสบปัญหา แต่ภาคอุตสาหกรรมยังเดินต่อไปได้ก็สามารถจะเป็นแหล่งรองรับแรงงานจากภาคเกษตรกรที่อพยพเข้ามาหางานทำให้ตัวเมือง เป็นต้น เมื่อสถานการณ์เป็นเช่นนี้รัฐบาลก็ต้องหวังกระตุ้นให้เศรษฐกิจฟื้นตัวด้วย “ภาครัฐบริการ” และภาครัฐบริการที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศได้อย่างเป็นกอบเป็นกำก็คือ “การท่องเที่ยว” ซึ่งนับว่าเป็นโชคดีของประเทศไทยที่มีมนต์เสน่ห์ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวต่างชาติอยากมาเที่ยว โดยเฉพาะทางภาคเหนือ

อย่างไรก็ตาม หากกล่าวถึงภาคเหนือแล้วคนส่วนใหญ่จะนึกถึงจังหวัดเชียงใหม่เป็นลำดับต้น ๆ และจากการสำรวจข้อมูลจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศที่ได้รับคำตอบในทิศทางเดียวกันคือ “อยากมาเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่” ส่วนเหตุผลของนักท่องเที่ยวที่อยากมาเชียงใหม่ก็คือ เชียงใหม่เป็นเมืองที่มีวัฒนธรรมที่น่าสัมผัส ทั้งวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม เช่น วัดวาอารามหรือสถานที่ที่สำคัญ ๆ หรือวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรมเช่น ประเพณีต่าง ๆ เช่น ประเพณีสงกรานต์ซึ่งมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง เป็นต้น และที่สำคัญอาหารพื้นบ้านแต่ละเมนูล้วนมีความเอร็ดอร่อย มีแหล่งธรรมชาติที่ได้สัมผัส เช่น ดอยอินทนนท์ ดอยอ่างขาง ที่เป็นแหล่งที่ตั้งโครงการหลวงและเป็นถิ่นนิยมของนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสความเย็น ด้วยเหตุนี้จึงมีหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนผลักดันให้จังหวัดเชียงใหม่ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกของโลกทางวัฒนธรรมเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากขึ้น เพื่อรัฐจะได้มีรายได้จากภาคการท่องเที่ยว ซึ่งน่าจะเป็นภาคเศรษฐกิจเดียวในขณะนี้ที่พอจะสร้างรายได้ให้ประเทศได้

วัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นมรดกของการท่องเที่ยว

“วัฒนธรรม” มีความหมายคือ รูปแบบของกิจกรรมมนุษย์และโครงสร้างเชิงสัญลักษณ์ที่ทำให้กิจกรรมนั้นเด่นชัดและมีความสำคัญต่อวิถีการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นพฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่ผลิตสร้างขึ้น ด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมใช้ชีวิตอยู่ในหมู่พวกของตน และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นมรดกที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวจากต่างชาติมาท่องเที่ยวและจับจ่ายใช้สอย และสร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นจำนวนมาก ประกอบไปด้วย

1. วัฒนธรรมที่จับต้องได้ เป็นวัฒนธรรมที่สัมผัสได้ด้วยหู ตา จมูก ลิ้นและจากการสัมผัส ซึ่งประกอบไปด้วย

❖ “วัฒนธรรมด้านอาหารการกิน” เป็นรูปแบบของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาหารการกิน ซึ่งจะมีเอกลักษณ์ของแต่ละชนชาติหรือแต่ละท้องถิ่น และไม่อาจจะปฏิเสธเลยว่าวัฒนธรรมด้านนี้ของไทยเป็นที่โดดเด่นมีหลายเมนูที่ได้รับการจัดอันดับในระดับสากล อาหารไทยมีลักษณะโดดเด่นทั้งวัตถุดิบที่นำมาปรุงเป็นอาหารรวมถึงกระบวนการทำอาหารที่มีเอกลักษณ์ทางศิลปะ เห็นแล้วเกิดความอยากลิ้มลอง จังหวัดเชียงใหม่เองก็มีรายการอาหารดั้งเดิมมากมายหลายรายการ บางรายการสร้างความตั้งใจให้นักท่องเที่ยว เป็นอาหารที่ดูเหมือนว่าทำง่าย ๆ แต่รสชาติที่ได้รับนั้นกลับมีเหลือล้น นอกจากรสชาติแล้วยังได้คุณค่าทางโภชนาการอีกมากมาย ยิ่งเป็นอาหารทางภาคเหนือก็จะมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง มีกระบวนการทำที่ประณีตและที่สำคัญจะปรุงมาจากวัตถุดิบที่มีอยู่ตามท้องถิ่น

❖ “วัฒนธรรมด้านเครื่องนุ่งห่ม” จะแสดงให้เห็นได้เด่นชัดจากเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายว่าเป็นชนชาติใด ในกรณีของไทยก็เช่นเดียวกันคนในแต่ละภาคก็มีลักษณะการแต่งกายที่แตกต่างกันทั้งเสื้อผ้าและวิธีการนุ่งห่ม หากคนที่สนใจเสื้อผ้าพื้นเมืองจะพบว่า เสื้อผ้าดังกล่าวมีความประณีตและสวยงาม หลายคนเมื่อมาพบเห็นมักจะซื้อไปใช้เอง หรือนำไปเป็นของฝาก เช่น ผ้าหม้อฮ่อม เป็นต้น

❖ “วัฒนธรรมด้านวัตถุและสิ่งก่อสร้าง” ซึ่งแสดงในรูปของที่จับต้องได้ ทั้งอาคารบ้านเรือนแบบลานนาซึ่งนับว่าหายากมากขึ้นเพราะคนในยุคนี้ได้นำสถาปัตยกรรมด้านก่อสร้างมาจากต่างประเทศจะเห็นบ้านคอนกรีตแทนบ้านไม้ เราจะเห็นระเปียงของตึกแทนชานเรือนแบบโบราณ อย่างไรก็ตามสิ่งก่อสร้างที่เป็นสถาปัตยกรรมลานนาก็ยังหาได้อยู่เพราะส่วนใหญ่ยังมีอยู่ในวัด เพราะวัดถือเป็นศูนย์รวมของชุมชน ดังนั้นปัจจุบันมีหลายวัดได้อนุรักษ์วัตถุและสิ่งก่อสร้างแบบลานนาเอาไว้เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้สนใจ

2. วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้แต่สัมผัสได้ เป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับจิตใจและความรู้สึก

❖ “วัฒนธรรมทางศาสนา” เป็นการแสดงสัญลักษณ์ที่เน้นหนักไปทางด้านคุณธรรม-ศีลธรรมเพราะถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นของชีวิตมนุษย์ทุกคน เช่น ส่งเสริมให้คนทำดีตามคตินิยมของศาสนาพุทธที่ว่าทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว หรือหากต้องการมั่งมีทรัพย์เงินทองต้องมีความขยันหมั่นเพียรและรู้จักการเก็บหอมรอมริบ รวมถึงการรู้จักการแบ่งปันให้กับคนในสังคมและรู้จัก ความเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้จักใช้สติปัญญาในทางที่ถูกที่ควร เหมาะสมกับกาลเทศะ ไม่ใช่ว่าเป็นประเภทความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด มีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องทางศาสนาในภาคเหนือโดยเฉพาะเชียงใหม่มากมาย ซึ่งอยู่ในรูปของ“ประเพณี” ซึ่งได้ประเพณีปฏิบัติเป็นแบบแผนกันมาอย่างเดียวกัน และสืบต่อกันมานาน จนถือว่าเป็นประเพณีท้องถิ่น เช่น ประเพณีปอยหลวง ประเพณีตานก๋วยสลาก ประเพณีตานข้าวใหม่ และประเพณีตานธรรมเดือนสิบสอง เป็นต้น (“ตาน”เป็นภาษาท้องถิ่นของภาคเหนือตอนบนหมายถึงการถวายทาน)

❖ **วัฒนธรรมด้านการแสดง** ศิลปะการแสดงทางภาคเหนือ เป็นลักษณะศิลปะที่มีการผสมผสานกันระหว่างชนพื้นเมืองชาติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นไทยลานนา ไทยใหญ่ เงี้ยว รวมถึงพวกพม่าที่เคยเข้ามาปกครองล้านนาไทย ทำให้นาฏศิลป์หรือการแสดงที่เกิดขึ้นในภาคเหนือมีความหลากหลาย แต่ยังคงมีเอกลักษณ์เฉพาะที่แสดงถึงความนุ่มนวลของท่วงท่า และทำนองเพลงประกอบกับความไพเราะของเครื่องดนตรีประเภทเครื่องดีด สี ดี เป่า ที่มีความเด่นชัด ไม่ว่าจะเป็น เป็ยะ สล้อ ซอ ซึง และกลอง ที่ปรากฏอยู่ในการฟ้อนประเภทต่าง ๆ รวมทั้งการแสดงที่มีความเข้มข้นหนักแน่นในแบบฉบับของการตีกลองสะบัดชัย

❖ **วัฒนธรรมด้านภาษา** คนที่อาศัยแถบภาคเหนือตอนบนจะมีภาษาท้องถิ่นเป็นของตนเอง เป็นภาษาย่อยที่ใช้พูดจากันเพื่อสื่อความหมายระหว่างผู้คนที่อาศัยอยู่ตามท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งภาษาท้องถิ่นจะแสดงถึงเอกลักษณ์ ลักษณะความเป็นอยู่ และวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น เราจึงควรรักษาภาษาท้องถิ่นไว้ใช้ให้ถูกต้อง เพื่อเป็นสมบัติมรดกของชาติต่อไป

การใช้วัฒนธรรมสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจอย่างสร้างสรรค์

ต้องยอมรับว่าในภาวะเศรษฐกิจเช่นนี้ แหล่งที่มารายได้เพื่อหล่อเลี้ยงระบบเศรษฐกิจของประเทศจะมาจากภาคการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ รัฐบาลชุดนี้ก็ได้ใช้มาตรการจูงใจให้คนไทยไปท่องเที่ยวในสถานที่ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในประเทศ เพื่อให้เกิดกระแสการจับจ่ายใช้สอย และที่สำคัญรัฐบาลก็มีเป้าหมายที่จะดึงนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเข้ามาเที่ยวในประเทศไทย โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวจีนที่นิยมเข้ามาเที่ยวในประเทศไทยโดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่ เสน่ห์หรือแรงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวทั้งในและจากต่างประเทศมาเที่ยวเชียงใหม่และจังหวัดใกล้เคียงก็เนื่องจากการสัมผัสวัฒนธรรมดั้งเดิม วัฒนธรรมที่สร้างรายได้มากที่สุดจะประกอบไปด้วย

❖ **วัฒนธรรมอาหาร:** เป็นที่ยอมรับกันว่าวัฒนธรรมที่มีอยู่สามารถสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจให้กับประเทศไทยได้เป็นจำนวนมาก ซึ่งปัจจุบันนิยมนำเมนูอาหารพื้นบ้านไปสู่ภัตตาคารหรือร้านอาหารที่หรู ๆ เพื่อบริการนักท่องเที่ยว เช่น น้ำพริกอ่อน แกงแค ขนมจีนน้ำเงี้ยว น้ำพริกหนุ่มที่เสิร์ฟพร้อมกับไส้อั่วและแคบหมู แต่รสชาติรวมถึงวัตถุดิบที่นำมาปรุงกลับเปลี่ยนไป มีการนำวัตถุดิบจากแหล่งอื่นมาใช้แทนโดยเฉพาะผักที่หาง่ายทำให้อาหารเปลี่ยนไป ดังนั้นหากเราจะใช้วัฒนธรรมด้านอาหารสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจอย่างแท้จริงและให้เกิดความยั่งยืน ควรเน้นการใช้วัตถุดิบจากพื้นบ้านจริง ๆ เพราะพืชผักบางอย่างต้องกินตามฤดูกาลเท่านั้นแต่ผู้ประกอบการต้องการได้รายได้จึงใช้ผักอื่นแทนทำให้นักท่องเที่ยวไม่ประทับใจหันไปบริโภคอาหารที่เป็นสากลที่ตนเองคุ้นเคยแทน พืชผักที่ชาวลานนานิยมรับประทานพืชที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ อาจจะเป็นผักป่า เป็นผักที่ได้มาจากป่า หุงนาคหรือสวนในบ้านซึ่งจะมีให้เก็บตลอดปี เช่น ในฤดูร้อน จะมี ปลีกกล้วย ยอดมะขาม ยอดมะม่วง ผักเสี้ยว ผักเหือด ในฤดูฝน จะมีอาหารจากป่ามากมาย เช่น หน่อไม้ เห็ด ผักหวาน ผักปุย่า ในหุงนาคมีผักสี่เสียด ผักกาดนา หรือผักจุมปา ผักแว่น เป็นต้น การปรุงอาหารก็ไม่ใส่น้ำตาล มีรสเค็มนำและเผ็ดเล็กน้อย ใช้กะทิปรุงน้อยกว่าภาคกลาง นิยมแกงแบบน้ำขลุกขลิก และน้ำพริกต่าง ๆ ก็ค่อนข้างแห้ง เพราะชาวล้านนารับประทานด้วยวิธีปั้นข้าวเหนียวเป็นก้อนเล็ก ๆ แล้วจิ้มลงไปนึ่งน้ำแกงส่วนการจัดสำรับอาหาร จัดใส่ขันโตกหรือก๊วยข้าว ทำมาจากไม้ นิยมใช้ไม้สักในการทำขันโตก ปัจจุบันมีการนำเอาหอยมาสานเป็นขันโตกด้วย ดังนั้นหากเราทำตามแบบอย่างวัฒนธรรมในด้านนี้ที่ดั้งเดิมเชื่อว่าจะสร้างความประทับใจและสามารถเสริมสร้างรายได้และมีการกระจายรายได้ไปสู่ทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง ซึ่งปัจจุบันรายได้ก็กระจุกตัวอยู่ในเฉพาะผู้ประกอบการในตัวเองเท่านั้น

❖ **วัฒนธรรมการแต่งกาย:** การแต่งกายของคนภาคเหนือที่เป็นชาวบ้านทั่วไป ชายจะนุ่งกางเกงขาวลักษณะแบบกางเกงขาวแบบ 3 ส่วน เรียกติดปากว่า “เตี่ยว” หรือ เตี่ยวสะดอ ทำจากผ้าฝ้าย ย้อมสีน้ำเงินหรือสีดำ ส่วนเสื้อก็นิยมสวมเสื้อผ้าฝ้ายคอกลม แขนสั้น แบบผ่าอก กระดุม 5 เม็ด สีน้ำเงินหรือสีดำ เช่นเดียวกัน เรียกว่า เสื้อม่อฮ่อม ชุดนี้ใส่เวลาทำงาน

สำหรับหญิงสาวเหนือจะนุ่งผ้าซิ่นยาวเกือบถึงตาตุ่ม นิยมนุ่งทั้งสาวและคนแก่ ผ้าถุงจะมีความประณีต งดงาม ตีนซิ่นจะมีลวดลาย งดงาม ส่วนเสื้อจะเป็นเสื้อคอกลม มีสีสัน ลวดลายสวยงามเช่นเดียวกัน เรื่องการแต่งกายนี้ หญิงชาวเหนือจะแต่งตัวให้สวยงาม อยู่เสมอ ชาวเหนือถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ แม้ในปัจจุบันหน่วยงานราชการพยายามส่งเสริมเครื่องแต่งกายพื้นบ้านลานนาให้เป็นที่รู้จัก แก่นักท่องเที่ยว แต่สิ่งที่เราพบเห็นก็คือว่าในปัจจุบันแม้คนในท้องถิ่นเองก็ยังไม่นิยม เดินไปทางไหนก็จะเห็นการแต่งกายที่ได้รับ อิทธิพลมาจากประเทศทางตะวันตก ในห้างสรรพสินค้าใหญ่ ๆ ก็ไม่ได้มีการนำสินค้าที่แสดงถึงวัฒนธรรมการแต่งกายพื้นบ้านลานนา ไปจำหน่าย ดังนั้นหากมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมจริง ๆ จัง ๆ ควรต้องรณรงค์ฟื้นฟูวัฒนธรรมการแต่งกาย พื้นบ้านลานนาเพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวได้เห็นและเกิดความประทับใจ และสนใจที่จะซื้อจะใช้ทำให้เกิดรายได้ ไปสู่ผู้ผลิตซึ่งเป็นคนในท้องถิ่น

❖ **วัฒนธรรมการแสดง:** ถือเป็นสิ่งที่แสดงถึงตัวตนของคนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะเชียงใหม่ถือเป็นเมือง ศูนย์กลางลานนา มีวัฒนธรรมที่การแสดงที่อ่อนโยนทั้งดนตรีและการฟ้อนรำ แต่เนื่องจากความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวของผู้ประกอบการบางรายก็ได้มีการนำเอาวัฒนธรรมที่ดึงดูดใจไปประยุกต์เพื่อเอาอกเอาใจนักท่องเที่ยวบางกลุ่มจน ทำให้วัฒนธรรมดังกล่าวเปลี่ยนไปจากเดิมมาก จนเราแทบจะไม่มีโอกาสได้เห็น ดังนั้นการนำวัฒนธรรมด้านการแสดง ไปแสวงหาผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจก็ควรต้องรักษาฐานรากของวัฒนธรรมดังกล่าว เพราะเชื่อว่านักท่องเที่ยว ส่วนมากต้องการเห็นวัฒนธรรมที่เป็นฐานรากดั้งเดิมมากกว่าเป็นวัฒนธรรมประยุกต์ตามสมัย

❖ **วัฒนธรรมด้านศิลปกรรม:** ปัจจุบันต้องยอมรับว่านักท่องเที่ยวนิยมไปเที่ยวชมสถาปัตยกรรมดั้งเดิม ที่วัดต่าง ๆ และก็มีบางวัดที่พยายามอนุรักษ์เอาไว้ แต่ก็มีจำนวนไม่น้อยที่หันไปก่อสร้างสิ่งใหม่ ๆ โดยหันไปทำตาม สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ โดยคิดว่าตนเองเป็นผู้ที่ทันสมัย ซึ่งการท่องเที่ยวของผู้มาเยือนเขาต้องการได้เห็นสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ยิ่งแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันก็จะสร้างความพึงพอใจและสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยว อยากกลับมาสัมผัสใหม่อีกครั้ง แตกต่างกับสถาปัตยกรรมใหม่ ๆ ที่สามารถดูได้เกือบทั่วโลกไม่ต้องเดินทางมาสู่ดินแดน วัฒนธรรมอย่างเชียงใหม่ก็ได้ ดังนั้นหากเราต้องการสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจจากวัฒนธรรมท้องถิ่นต้องนำเสนอสิ่งที่เป็นท้องถิ่นจริง ๆ ให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ

แม้ว่าเราสามารถสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจจากวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ได้มูลค่ามากมาย แต่สิ่งที่ต้องคำนึงถึงก็คือ “ความสมดุลระหว่างมูลค่าทางเศรษฐกิจที่ได้รับกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมดังกล่าวให้มีสภาพคงเดิมไม่ให้อายุหาย” เพราะ หากเรามุ่งเน้นผลได้ทางเศรษฐกิจจนล้มฐานรากทางวัฒนธรรม เช่น วัฒนธรรมด้านอาหารที่บางอย่างต้องมีให้บริการ ตามฤดูกาลเท่านั้น แต่ด้วยความโลภจึงเกิดการนำวัตถุดิบอื่นมาใช้ทดแทนทำให้รสชาติอาหารเปลี่ยนไป จนไม่เหลือรสชาติ ดั้งเดิมให้ได้สัมผัส หรือวัฒนธรรมการแต่งกายที่มีผ้าพื้นบ้านนำไปตัดเย็บเสื้อผ้าในแฟชั่นสมัยใหม่ ซึ่งไม่ได้สะท้อนให้เห็นถึง เอกลักษณ์เครื่องนุ่งห่มตามแบบดั้งเดิม ดังนั้นภาครัฐต้องการชูวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ ต้องรักษาและอนุรักษ์วัฒนธรรมเหล่านั้นไม่ให้ผิดเพี้ยนไปจากฐานรากเดิม เพื่อสร้างความเป็นเมืองแห่งวัฒนธรรมที่แท้จริง หนึ่งเป็นเรื่องที่อยากจะฝากให้คนถิ่นภาคเหนือทุกคนได้ตระหนักคือ “วัฒนธรรมภาษาถิ่นไทยเหนือ” นับวันยิ่งจะสูญหายไปเพราะในปัจจุบันเด็กไม่นิยมใช้ในการสื่อสารกัน แม้แต่พ่อแม่บางคนก็ไม่ยอมใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสารกับลูก ทั้ง ๆ ที่ วัฒนธรรมด้านภาษานั้นได้สร้างมนต์เสน่ห์ให้นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนไม่น้อย หลายคนที่มาเยือนถิ่นลานนามักจะ พยายามพูดภาษาถิ่นเพราะมีความไพเราะเพราะพริ้ง มีความอ่อนโยนในตัวของคำพูด แต่ในปัจจุบันคนในท้องถิ่น กลับเห็นว่าเป็นเรื่องน่าอับอายที่จะพูดภาษาท้องถิ่นไทยเหนือ หลายครอบครัวมีเชื้อสายเป็นคนภาคเหนือทั้งปู่ย่าตายาย รวมถึงพ่อแม่ แต่ลูกหลานไม่สามารถพูดภาษาถิ่นไทยเหนือได้นับว่าเป็นเรื่องที่น่าประหลาดใจเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น คนไทยถิ่นเหนือควรหันมาตระหนักถึงวัฒนธรรมด้านภาษาซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของพวกเราคนถิ่นลานนา

สรุป

คนเชียงใหม่ นับว่าเป็นผู้ที่โชคดีเพราะเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางของลานนา เป็นศูนย์รวมแห่งวัฒนธรรม หน่วยงานภาครัฐและเอกชนพยายามผลักดันให้มีการจดทะเบียนเมืองเชียงใหม่ให้เป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมซึ่งในปัจจุบันก็มีการนำวัฒนธรรมที่มีอยู่มาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ แต่ผู้ที่นำมาใช้หลายคนไม่ได้มีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมดังกล่าวอย่างลึกซึ้ง ทำให้มีการนำวัฒนธรรมดังกล่าวไปสร้างผลประโยชน์โดยละเลยการอนุรักษ์และรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมดั้งเดิม วัฒนธรรมหลายอย่างเปลี่ยนไปอย่างเห็นได้ชัดเจน เช่น วัฒนธรรมอาหารมีอาหารหลายอย่างเปลี่ยนไปทั้งวัตถุดิบที่นำมาทำรสชาติที่เปลี่ยนไป สิ่งที่คงเดิมก็คือชื่อของอาหารเท่านั้น ดังนั้นเพื่อให้เชียงใหม่ได้เป็นเมืองที่ได้ชื่อว่าเป็นศูนย์รวมแห่งวัฒนธรรมลานนา ควรต้องมีการใช้วัฒนธรรมเพื่อเศรษฐกิจอย่างสร้างสรรค์ คือ “นำไปใช้โดยรักษารากฐานของวัฒนธรรมนั้นไว้อย่างยิ่งยง” โดยต้องลด “ความเห็นแก่ได้ลง” แล้วทุกอย่างจะกลับเข้ามาตรงจุดสมดุลคือ “เศรษฐกิจยั่งยืนบนพื้นฐานวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มั่นคง” ■

เอกสารอ้างอิง

- วิกิพีเดีย. (2560). วัฒนธรรม. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://th.wikipedia.org> (1 สิงหาคม 2560)
- อจิรภาส ประดิษฐ์. (ม.ป.ป.). แผนที่วัฒนธรรม สูการเตรียมเมืองเพื่อมรดกโลก. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <http://www.chiangmaiworlheritage.net> (1 สิงหาคม 2560)
- แอว์เมืองเหนือ. (2555). วัฒนธรรมและประเพณีของภาคเหนือ. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://suzasunarat.wordpress.com> (1 สิงหาคม 2560)